

Tom en Ellis Lugtenberg over de salmonella-aanpak op hun bedrijf

“We gaan niet voor een meer zesje”

Tom en Ellis Lugtenberg: “Wij zijn de zevende generatie Lugtenberg die hier zit, dat is toch wel uniek.”

Een ongunstige tankmelkuitslag voor salmonella, daar schrokken Tom en Ellis Lugtenberg niet meteen van. Dat loste zich meestal vanzelf weer op. Maar na vier ongunstige uitlagen op rij was er toch wel serieus werk aan de winkel. “Het werkt eigenlijk net als vroeger op school; zolang je zes-sen scoorde vond je het wel goed; je ging pas wat doen als je een vier haalde.”

We spreken Tom en Ellis, samen met hun dierenarts Gerben Esselink, op hun bedrijf in Olst.

“Wij zijn de zevende generatie Lugtenberg die hier zit, dat is toch wel uniek.” De ouders van Tom wonen 60 meter verderop. “Ik zit sinds mijn 21ste in de maatschap. Drie jaar geleden hebben Ellis en ik het bedrijf overgenomen. We hebben ongeveer 150 melkkoeien en 80 stuks jongvee. Mijn

vader is nog jong en gezond en werkt dus nog mee op het bedrijf.”

Tom is al jaren bestuurslid bij Friesland Campina en was zodoende ook al vroeg betrokken bij het salmonella-beheersingsprogramma van LTO en NZO. “Ik ben er ook een groot voorstander van: salmonellose is een zoönose en dat moet je serieus nemen, zeker als je met levensmiddelen bezig bent. We moeten kwaliteit nastreven met z’n allen.”

Ongunstige uitlagen

Tom en Ellis zijn sinds 2009 deelnemer aan GD Tankmelk Salmonella Onverdacht, waarmee de tankmelk drie keer per jaar wordt onderzocht op afweerstoffen tegen salmonellabacteriën. “We zijn daar eigenlijk mee begonnen omdat we wisten dat de zuivel in 2011 met een verplicht programma zou komen; we wilden alvast kijken hoe het er voor stond op ons bedrijf. De eerste jaren zaten we goed, maar in 2011, toen ook het programma van de zuivel gestart was, kregen we twee keer achter elkaar een ongunstige tankmelkuitslag. We kwamen bij de zuivel in niveau 2 terecht en raakten de status ‘Salmonella Onverdacht’ kwijt. Ik dacht eigenlijk dat het wel weer goed zou komen, ook omdat we altijd heel hygiënisch werken. Bovendien hoorde ik van veel burens dat zij na één of twee ongunstige tankmelkuitlagen vanzelf weer een gunstige uitslag kregen.”

Salmonella-hotspot

“Veel bedrijven die hier aan de sloot zitten hebben te maken (gehad) met salmonella”, vult dierenarts Gerben aan. “Je kunt wel zeggen dat hier sprake is van een salmonella-hotspot. De sloot is een keer overstroomd, dat is een belangrijke oorzaak geweest.” Tom: “We hebben met meerdere melkveehouders uit de buurt op de salmonella-cursus gezeten, daar hebben we veel ervaringen uitgewisseld. Van veel burens hoorde ik dat ze weinig merkten van de salmonella-infectie. Dat was bij ons ook zo; één keer hadden we een ziek kalfje, en we hadden een paar vaarzen met diarree. Zelf hebben we geen lichamelijke klachten gehad.”

Financiële afweging

Het was juli 2012 toen Tom en Ellis hun vierde ongunstige salmonella-tankmelkuitslag kregen, waardoor ze in niveau 3 terecht kwamen. “Toen moesten we dus de dragers gaan opsporen, wat betekende

dat alle dieren bemonsterd moesten worden. Het was op dat moment midden in de zomer en de dieren stonden op vijf verschillende locaties, dus we zijn de hele dag aan het rijden geweest. Achteraf denk je: had ik het maar een half jaar eerder gedaan toen alles mooi bij elkaar in de stal stond." Drie dieren bleken afweerstoffen tegen salmonella te hebben. "Eén van de dieren was onze beste melkkoel, die gaf zeker 40 liter per dag. We hebben overlegd met de GD en de dierenarts en besloten alle drie de koeien af te voeren. Je weet na één individueel onderzoek nog niet of het dier een drager is, dus misschien had

Gerben Esselink: "Het opruimen van salmonelladragers moet altijd hand in hand gaan met het nemen van de juiste preventieve maatregelen."

Opsporen dragers

Voor het opsporen van salmonelladragers heeft de GD een testschema ontwikkeld. Dit schema is gebaseerd op praktijkonderzoek op 100 langdurig besmette melkveebedrijven en nauwkeurig afgestemd op de GD-laboratoriumtesten. Om dragers op te sporen worden twee keer per jaar individuele melk- of bloedmonsters van alle runderen op het bedrijf onderzocht op afweerstoffen tegen salmonella, totdat de infectie op het bedrijf onder controle is. Na de eerste keer dat bij een rund afweerstoffen worden aangetoond, wordt een mestmonster van het rund onderzocht. Blijken hier salmonellabacteriën in te zitten, dan is het rund zeer waarschijnlijk een 'actieve drager' (scheidt voortdurend bacteriën uit). Zijn er geen salmonellabacteriën aanwezig, maar geeft onderzoek zes maanden later wel aan dat er nog steeds afweerstoffen in het bloed of de melk zitten, dan is het rund verdacht van 'latent dragerschap' (scheidt af toe bacteriën uit).

ik ze niet af hoeven voeren, maar ik heb een financiële afweging gemaakt. Als ik de dieren niet weg had gedaan, had ik een half jaar later nogmaals alle dieren moeten onderzoeken op afweerstoffen. De kosten hiervoor staan ongeveer gelijk aan de waarde van één koe. En dan heb je kans dat je alsnog drie koeien moet opruimen, of dat je na een halfjaar wéér onderzoek moet doen. We hebben gekozen voor de kortste klap. Het probleem was daarmee ook opgelost: we hebben nu weer niveau 1 en zijn salmonella-onverdacht."

Krachtsinspanning

Zo gaat het lang niet altijd, weet Gerben: "Er zijn ook bedrijven, waar meer dan 50 dieren afweerstoffen hebben. Dan heb je geen andere keuze dan de 'molen' in te gaan en doelgericht alle dragers op te sporen. Het is zaak het stappenplan (zie kader, red.) secuur te volgen. Maar salmonellose is een dynamische ziekte en het opsporen van dragers vergt soms een grote krachtsinspanning. Het succesverhaal van de één is niet het succesverhaal van de ander."

Maatregelen

"Het opruimen van dragers moet altijd hand in hand gaan met het nemen van de juiste preventieve maatregelen", vervolgt Gerben. "De looplijnen, de mineralenvoor-

ziening, de weerstand van de dieren, de infectieziekten op het bedrijf; je moet het op orde maken wil je succesvol met salmonella aan de slag. Voor Tom en Ellis hebben we een stappenplan opgezet. Dat hield bijvoorbeeld in dat we zijn gaan kijken of er een leverbotprobleem speelde op het bedrijf, dat bleek niet het geval. Ook van BVD was geen sprake."

Verder zijn de hygiënemaatregelen nog verder aangescherpt. Ellis: "We hebben nu voor elke afdeling een apart stel laarzen. En bij de kalfjes ben ik nóg secuurder gaan werken. Zo gebruik ik nu voor ieder kalfje een schone emmer." Een andere belangrijke maatregel is het strikt scheiden van de dieren in leeftijdsgroepen. Tom: "Een koe kalfde hier nog wel eens af op de roosters, dat gebeurt nu niet meer." Gerben: "Verder hebben we geadviseerd de koeien, wanneer het land is overgelopen, niet meer te weiden vóór er gemaaid is en om na het bemesten van het land zes weken te wachten met weiden."

"We zitten nu op niveau 1, maar het blijft spannend", besluit Tom. "We blijven alert, blijven monitoren en houden onze bedrijfsvoering gesloten. En als ik weer een ongunstige tankmelkuitslag krijg, ga ik eerder maatregelen nemen en individueel onderzoek doen, we gaan voortaan niet meer voor een zesje."